

SEÇMENLERİN KENT BELEDİYE BAŞKANLARINDA ARADIĞI NİTELİKLER: NİĞDE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Veysel EREN*
Selim KILIÇ**
Mehmet ÖZEL***

ÖZ

Kentler, tarih boyunca toplumun ve yönetim sisteminin temel parçası olma özelliğini korumuştur. Günümüzde de kentler toplumsal, ekonomik ve kültürel özellikleri nedeniyle demokratik gelişmenin merkezinde yer almaktadır. Ancak kentler her geçen gün sorunların arttığı ve buna paralel olarak çözümlerin de zorlaştığı mekanlar haline gelmiştir. Nüfus artışı, çevre kirliliği, imar sorunları, trafik gibi kente ilişkin pek çok sorun, her ülkede öncelikle çözüm beklemektedir. Ayrıca küreselleşme süreci kentlerin sorunlarını daha da ağırlaştırmıştır. Kent yöneticileri, kentlerin bir yandan giderek artan sorunları, diğer yandan sosyo-ekonomik gelişmedeki rolü nedeniyle daha iyi performans göstermek zorundadırlar. Bu koşullar altında, özellikle, kent belediyelerinde “lider” yöneticilere gereksinim duyulmaktadır. Bu çalışma, kent yönetiminde önemli bir rolü olan belediye başkanlarında bulunması gereken nitelikleri, yurttaşların gözüyle tespit etmeyi amaçlayan bir alan araştırmasına dayanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Belediye, Başkan, Yerel Halk, Yerel Seçimler, Kent.

THE CHARACTERISTICS OF MAYORS IN THE EYES OF LOCAL ELECTROTOTES: A RESEARCH ON NIGDE MUNICIPALITY

ABSTRACT

Cities have been the main part of society and administrative system throughout history. They are also at the core of democratic development today due to their social, economic and cultural characteristics. However, cities have become the locations where problems are increasing, and developing solutions to these problems are increasingly difficult. Many problems such as increasing population, environmental problems, urban issues and traffic jam need to be solved. Moreover globalisation process has severed problems of cities. Local administrators have to perform better due to the increasing problems of cities and due to their role in socio-economic development. Under these circumstances, leader mayors are needed in city councils. This study is based on a field research that intends to identify the characteristics of mayors, through the eyes of the citizens.

Keywords: Municipality, Mayor, Local Community, Local Elections, City.

* Doç. Dr. Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü.

** Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü.

***Doç. Dr. Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü.

Makalenin kabul tarihi: Eylül 2009

GİRİŞ

Türkiye’de valinin, ilde genel yönetimin temsilcisi ve il özel idaresinin (yakın zamana kadar kendisine fiilen bağımlı, şimdilerde ise yürütme organı) olarak üstlendiği rol bir kenara bırakılırsa, kentlerin yönetiminde en etkili kişilerin belediye başkanları olduğu söylenebilir. Yine belediye yönetimi içinde de, Başkan dışındaki diğer organların, Belediye Meclisi ve Encümeninin, her zaman belediye başkanlığının gölgesinde kaldığı, hatta bir çok yurттаşın bu organların varlığından haberdar bile olmadığı söylenebilir. Gerçi belediyelerde karar organı olarak meclisler hem belediyenin var oluş aracı hem de demokratiklik açısından yürütme organından daha önemlidir. Ancak alınan kararları uygulayan yürütme organları daha göz önündedirler. Özellikle güçlü başkan modelinin söz konusu olduğu yerel yönetim modellerinde bu nitelik daha da belirgindir. Bu nedenle, gözler ve beklentiler belediye başkanının üzerine çevrilmiştir (Arıkboğa vd., 2007:16). Belediye başkanlığının halk arasında bu kadar popüler olmasının özelden çeşitli nedenleri olmakla birlikte bu durum, genelde kentlerin pek çok sorunla karşı karşıya bulunmalarına da bağlanabilir. Bir anlamda liderleri ya da belediye başkanlarını, çözüm bekleyen bu sorunlar popüler kılmaktadır.

Sanayi devriminden sonra kentlerin giderek daha çok büyümeye başlaması, kentlerin, çözümü her geçen gün daha da zorlaşan pek çok sorunla karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. İnsanın gelişmesinde motor görevini üstlenen, her tür yeniliğin ve değişimin merkezi olan kentler, bugün için hem kendisini hem de çevreyi tehdit eden sorunlar yumağı haline gelmiştir. Dünya nüfusunun kentlerde yoğunlaşmasıyla birlikte hava kirliliği, ulaşım, alt yapı, tarım alanlarının yok olması ve kirlenmesi hemen her kentin çözmesi gereken temel sorunlar haline gelmiştir. Diğer bir ifadeyle, kentlerin insanlara kazandırdığı yaşam kalitesi giderek erozyona uğramaya başlamıştır (Ertürk, 1996: 87).

Kentlerin aşırı nüfus çekmesi kentleşme standartlarını düşürdüğü gibi, fiyatların artması da yaşamın daha pahalı hale gelmesine yol açmaktadır. Bugün kentler başta arsa olmak üzere, hemen her alanda yüksek fiyatların hüküm sürdüğü merkezler haline gelmişlerdir. Bu gelişmeler karşısında kentlerin çevresinde yer alan tarım alanlarını ve doğal kaynakları korumak her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Teknolojik gelişmeler de çoğu zaman bu tahribatın boyutunu ve alanını genişletmiştir (Bergmann, 1997: 2).

Kentler -zaten mevcut sorunları çözmekte zorlanırken- küreselleşmeyle birlikte yeni bir değişim baskısı altına girmiştir. Sermayenin büyük bir akışkanlık kazandığı bu dönemde kentler, bir taraftan, “sermaye”nin istekleri doğrultusunda fiziki altyapının iyileştirilmesi, yönetimin yeniden yapılanması yönünde taleplerle karşılaşırken; diğer taraftan, bizatihi kentlerin, sosyo-ekonomik gelişme sağlamak için sermayeyi kendisine çekme ve bunun için de kendisini firmalar için “cazip kuruluş yeri” olarak sunmaya çalıştığı görülmektedir (Özel,

2007:777). Bu gelişmeler, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde yoğun bir değişim baskısı oluşturmaktadır. Bu süreçte yeniden yapılanma çabası içerisinde giren yerel yönetimler, uluslararası alandaki gelişmelerin daha çok etkisine girmeye başlamıştır. İşyerlerinin, gelişen teknolojik olanaklar sayesinde başka bölgelere kolayca taşınabilir hale gelmesi, diğer bir anlatımla, sermayenin kaçması endişesi, merkezi yönetim ve yerel yönetimler üzerinde firmaların baskı kurmalarına da yol açabilmektedir. Dünya toplumları arasında yaşanan hızlı değişim ve etkileşim ve buna paralel olarak artan hizmet beklentisi de yerel yönetimler üzerinde oluşan bir diğer baskı unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (Schuster, 2002: 1).

Küreselleşme sürecinde ulus devletın sınırları dışında gelişen olayların etkisiyle, birbirleriyle rekabet etmek zorunda kalan kentlerin yeni döneme hazırlanmasında, başta belediye başkanları olmak üzere, kentin üst düzey yöneticilerine önemli görevler düşmektedir. Kentin geleceğe hazırlanması, yeniden yapılandırılması sadece yöneticilere yüklenecek bir sorumluluk değildir; aksine söz konusu sorumluluk yerel yöneticilerle birlikte tüm halka aittir. Bu nedenle, yurttaşlara da önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Ancak halkın harekete geçirilmesinde, onlara öncülük edilmesinde, deyim yerindeyse lokomotif rolü üstlenilmesinde asıl sorumluluk, halktan daha çok, belediye başkanlarına ve kentin diğer yöneticilerine düşmektedir.

Kentler bağlamında belirtilmeye çalışılan bütün bu gelişmeler, ülke düzeyinde kentleri öne çıkarırken, aynı zamanda kent yerel yönetimlerini (belediyeleri) ve bunları yönlendirici organ olarak yürütme organlarını (belediye başkanlarını) yerel düzeyde esas aktör konumuna getirdiği söylenebilir. Bu nedenle, günümüzde bir kentin vizyonunu, misyonunu görebilmede, kentin gelecekte nasıl bir başarı/gelişme göstereceğini saptayabilmede belediye başkanlarının sahip oldukları nitelikler, yerel halkı temsil edebilme gücü ve liderlik özelliklerinin başat rol oynayacağı söylenebilir. Ancak burada halkın beklenti ve vizyonu da önemli bir etkidir. Dolayısıyla kentler düzeyinde gelecekte elde edilebilecek başarı, yerel halkın nasıl bir belediye başkanı/lider görmek istediğiyle de ilişkilidir. Bunun için bu çalışma, yerel halkın, belediye başkanlarında aradığı niteliklerin tespit edilmesini amaçlamaktadır.

I. KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE NEOLİBERAL YAKLAŞIM VE YÖNETİM ÜZERİNE ETKİLERİ

Bütün bir dünya toplumunu etkisi altına alan küreselleşme süreci, yönetim alanında da kapsamlı ve derinlemesine etkide bulunmaktadır. Bu çerçevede küresel değişim dinamikleri, genel anlamda yönetim kuram ve uygulamalarını, daha özeldense, kamu yönetimlerini etkisi altına almış bulunmaktadır (Parlak ve Sobacı, 2005:198). Bu halen işlemekte olan ve esasta, ülkelerin siyasi, ekonomik ve toplumsal yaşam düzenlerinde modernitenin şekillendirdiği katı ve kapsayıcı merkezîyetçi-bürokratik yapılardan, post-modern öncüllere dayalı adem-i

merkeziyetçi ve esnek yapılara doğru yönelen hızlı dönüşümün dinamik gücünü oluşturan ekonomik küreselleşme (neoliberalizm), modernist felsefe temelinde oluşan ve 20. yy'ın ülke yönetimlerinin hakim siyasi modeli olan ulus-devletin temel dayanaklarının aşınmasına ve buna bağlı olarak egemenlik kavramının işlevinin zayıflamasına yol açmıştır.

Ulus-devleti dönüştürücü etkide bulunan küreselleşme süreci, devletin yönetim aygıtı olan kamu yönetimini de değiştirici etkide bulunmaktadır. Bu süreç, devletin işlevlerinde değişimi beraberinde getirdiği için kamu yönetimini değiştirici etkide bulunmaktadır.

Devletin işlevlerinde değişim, öncelikle kamu hizmetleri konusundaki yaklaşımların değişmesine neden olmaktadır. Kamu hizmeti konusundaki yaklaşım değişikliği birkaç noktada toplanabilir (Eren, 2008: 53). İlk olarak, devletin yürütmesi gereken hizmetlerin yeniden belirlenmesi gerekmektedir. İkinci olarak, idarenin, kamu hizmetlerinden bir kısmını doğrudan kendisi görmek yerine, özel kişilere gördürmesi gerektiği düşüncesi kendini göstermektedir. Yine kendisinin görmeye devam ettiği hizmetlerde de “kamusal yönetim” yerine “özel yönetim”in tercih edilmesi söz konusudur. Üçüncü anlayış değişikliği, kamu hizmetlerinin finansmanı noktasında ortaya çıkmaktadır. Buna göre, kamu hizmetinin karşılıksız olduğu anlayışı terk edilmekte ve hizmetlerden yararlananlardan uygun bir bedel alınması fikri benimsenmektedir.

Bu yeni anlayış, esas olarak yönetim teorisinde “Yeni Kamu Yönetim” (New Public Management) olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşım, kamu örgütlerinin ve belediyelerin modernleştirilmesinde bir model olarak sunulmaktadır (Özel, 2008:165). Yerel yönetim alanının modernleştirilmesi bir açıdan, yerel yönetim biriminin, ekonomi kurumu ve toplumla ilişkilerini yeniden düzenleme, diğer bir açıdan da, bu alandaki idari-hizmet birimlerinin etkinlik, üretkenlik ve verimliliklerinin artırılması anlamına gelmektedir (Steffen, 2001: 98).

Bir çok ülkede bugün “özerk yerel yönetim”e ilişkin anlayış değişmiştir. Artık “her şeyden sorumlu” değil, “eyleme dönük yerel yönetim” ve katılımcı, demokrasiyi genişleten ve toplumsal dayanışmayı artıran bir “yurttaşlar yerel yönetimi” anlayışı egemen olmaya başlamıştır (Vogelgesang vd., 2005: 350) ki bu düşünce ve uygulamaları, yeni dönem kamu yönetimi anlayışının yansımaları olarak okumak mümkündür.

II. KENTSEL GELİŞMENİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ AÇISINDAN YURTTAŞLARIN YÖNETİME KATILIMI

Devletin en önemli işlevi kuşkusuz, toplumun ortak çıkarına hizmet etmek ve bu amaçla refah ve mutluluğu artıracak politikalara ağırlık vermektedir. Devletin, topluma hangi alanda, nasıl hizmet edeceği ve hangi politikalara öncelik vereceğinin saptanması, ancak yurttaşların yönetime katılmasıyla belirlenebilir (Eroğul, 1999: 275). Demokrasi niteliği gereği, öncelikle yurttaşın yaşadığı yerle ilgili kararlara katılımını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimle-

rin, yurttaşa yakın birimler olması ve yurttaşın seçtiği organlar kanalıyla yönetilmesi onu demokratik kurumların başına taşımaktadır. Ancak demokrasi için salt biçimsel katılma yeterli değildir. Demokrasi kavramının temel unsurları olarak kabul edilen yurttaş katılımı, çoğunluk ilkesi, yerel önderlerin yurttaşla yakın ilişkisi, yurttaşa hesap verme sorumluluğu yerel ölçekte de benimsenen değerler olarak kabul edilmeli ve işler hale getirilmelidir (Keleş, 2006: 62). Diğer bir ifadeyle biçimsel bir demokrasi değil, iyi işleyen katılımcı bir demokrasi olmalıdır. Çünkü ancak katılımcı bir yönetim üzerinden halkın hem vizyonunun hem de belediyeden ne beklediğinin ve bu bağlamda nasıl bir belediye başkanı görmek istediğinin fiilen ve birçok araçlarla saptanması mümkün olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, günümüzde katılım konusunda Batılı demokrasilerde bir sorun vardır. Öyle ki Batı'da karar alma sürecinden yurttaşı uzak tutan klasik yönetim anlayışına karşı 1980'lerden sonra büyük bir tepki de oluşmuştu. Klasik yönetim anlayışında yurttaşın karar mekanizması içerisinde yer almaması, yönetim ve temsil krizine yol açmıştır. Klasik yönetim, yurttaşı değil, liderleri-yöneticileri ön plana çıkardığından, kentnin geleceğine ancak sınırlı sayıda insan, bazen de nerdeyse yöneticiler tek başlarına fiilen karar vermektedir. Aşırı merkezîyetçi bu yapının beslediği bu yönetim krizini aşma yolunda katılımcılığı öne çıkaran "yönetişim" modeli benimsenmeye çalışılırken (Toprak, 2007); bu fiili durumun, belediye başkanlarını, bir yerel toplumsal lider olarak öne çıkardığı da bir gerçektir. Demokrasinin seçimlerden öte araçlarla yeterince kurumsallaşamadığı Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde zaten öteden beri belediye başkanlarının, halkın gözünde, bütün beklentilerin emanet edildiği bir "lider" konumunda olduğu söylenebilir.

Kuşkusuz "liderlik", toplumun böyle bir niteliği belediye başkanına atfesiyle ortaya çıkan bir şeydir ki, bu da, toplumsal beklentilere cevap verebilme düzeyiyle ilişkilidir. Şu halde belediye başkanının "lider" görülmesi, onun başarılı olduğunun bir kanıtıdır. Bu nedenle, bu süreç, seçenle seçilen arasında karşılıklı olarak etki-tepki sürecini anlatmaktadır. Demokrasilerde toplumsal aktörler ve halk, yerel organların ve siyasal kararların oluşumuna doğrudan ya da dolaylı olarak katkıda bulunurlarken (Çukurçayır, 2006: 41), beklentilerine uygun belediye başkanını da işaret etmiş olmaktadır. Ancak yerel düzeydeki demokratik uygulamaları, seçim dönemlerinde oy vermeye sınırlandırmamak, tersine seçilen ile seçen arasında sürekli iletişimin açık olduğu bir yapıyı sürdürmek gerekir. Bu husus, belediye başkanlarının, halkın gözündeki "liderlik" konumlarını sürdürebilmeleriyle yakından ilişkilidir. Diğer taraftan, demokrasi- de gerçek anlamda bir katılımın olabilmesi için de, her şeyden önce yurttaşlarla demokratik kurumlar arasında sürekli bir bilgi akışının sağlanması, bunun için de yurttaşların yönetime katılabilmesi için sistemin katılıma elverişli olması gerekir. Yerel demokrasinin temel ilkesi olarak demokrasi, özerklik ve halkın katılımı temel unsurlar olarak kabul edilmektedir. Demokrasi yanında halkın

katılımına ayrıca vurgu yapılması son derece anlamlıdır (Geray, 2001: 10-14). Bu nedenle, yerel demokrasinin gelişmesi açısından, yurttaşları mutlaka sisteme dahil edecek yol ve yöntemlere başvurulması, bunun dışında kalan yöntemlerden uzak durulması gerekir.

Yurttaşların yönetime katılmadığı toplumlarda sosyal ve ekonomik gelişme de sıkıntılı olacaktır ki, yukarıda da belirtildiği üzere, belediye başkanlarının bir lider olarak öne çıkması, sosyo-ekonomik gelişme sağlayıcı başarılarıyla doğrudan ilişkilidir. Hemen belirtmek gerekir ki, bu gelişmenin sağlanmasında günümüzde iyi yönetim ve yeni yönetim stratejileri ile yakından ilişkili görülen “toplumsal sermaye” (Karaman, 2007) olgusunun payını da göz ardı etmemek gerekir. Modern toplumun, halkın, olabildiğince eğitilmiş ve bu yetişmiş insan gücünün, giderek daha fazla biçimde sistemle bütünleştirildiği bir yapı/olgu olduğu söylenebilir. Japonya gibi kaynakları son derece kıt ülkelerin başarısında sosyal sermayeye dayalı bu kalkınma anlayışı vardır. Sosyal sermayenin gücü sadece ulusal düzeyde değil, yerel düzeyde de geçerlidir. Bu nedenle yerel demokrasi kavramı, her zaman geçerliliğini koruyan güncel bir kavramdır. Diğer bir ifadeyle yurttaşların mevcut sisteme katılımı, toplumsal sermayeden yararlanmanın en önemli aracıdır.

Katılımı önemli kılan diğer bir neden, modern toplumlarda katılımcı demokrasi ve insan haklarının kabul görmesi; demokratik kitle örgütlerinin demokrasinin vazgeçilmez aktörleri olmasıdır (Karaman, 1998: 333). Modern toplumda kamu hizmetinin sürekli olarak genişlemesi, katılım yönünde gelen talepleri de artırmaktadır. Bu durum, bir yandan kalkınma, sanayileşme ve üretim sorunları ile insan hakları, çevre, demokrasi sorunlarını; diğer yandan bireylerin yönetime katılma isteklerini artırmaktadır. Bu nedenle, ekonomik alanda sağlanan başarıların, siyasal istikrarı sağlamak için tek başına yeterli olmadığı; bununla birlikte insan hakları, demokrasi, insan onuru ile bağdaşır bir yaşam ve çevre, güvenli bir gelecek beklentisinin karşılanması gibi modern toplumun temel ilkelerinden kabul edilen değerlerin de karşılanmasının gerekli olduğu kabul edilmektedir (Önen, 1996: 35). Şu halde, yerel düzeyde “lider” olmak, bütün bu açılardan yerel topluluğa kazanımlarda bulunmakla da ilişkili görülebilir.

Bir kentin sürdürülebilirliği için, “yapılabilirlik için uygun sayısallık, çeşitlilik, kabul edilebilirlik, emniyet ve güven, ayırıcı ve belirleyici olma, yenilikçilik, birliktelik ve sinerji, rekabetçilik ile örgütsel kapasite” şeklindeki ölçütlerden yararlanılabileceği ileri sürülmekte, ayrıca bu ölçütler de ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel olmak üzere dört temel alanda toplanmaktadır (Toprak, 2007). İşte kentsel sürdürülebilirlik, belediye başkanlarının, kanunlarla verilen yetkileri kullanarak, hukuk kuralları ile getirilen sorumluluklarını yerine getirmesinin yanı sıra, yöneticiliğin sanatsal yönüne de sahip bir donanımla, risk alma, karşılaşılan sorunlara çözüm üretebilme, hemşehrilerine öncülük etme,

doğru işleri yapma, ufuk gösterme gibi özellikleriyle farklılaşan bir kişilik olmasına da bağlıdır.

III. KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE BELEDİYE BAŞKANLARININ ÖNEMİ

Küreselleşme sürecinde dünyanın bütün kentleri sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik ve ticari bakımlardan değişim geçirmektedir. Neoliberal düşünce kalıpları içerisinde küreselleşme, yarının kentlerini bugünden şekillendirmektedir (Kron, 2002: 70). Bugünün kentleri bir taraftan küresel ekonomik gelişmenin, diğer taraftan da bilgi toplumunun yoğun etkisi altındadır. Bu süreçte uluslararası firmalar ve küresel finansal akımlar belirleyici rol oynamaktadır. Bunun anlamı, günümüzde kentler, artık söz konusu süreç ve aktörlerin etkisi altında kendi aralarında rekabet eden oyuncular haline gelmiştir (Hamm ve Neumann, 1996: 111). Her kentin küreselleşme sürecinde sahip olduğu olanakları iyi bir şekilde kullanabilmesi ve küresel rekabette iyi bir oyuncu olması, kenti bu sürece hazırlayacak yöneticilere bağlıdır.

Dünya genelinde küreselleşme nedeniyle ortaya çıkan sermayeyi çekme rekabeti, kentlerin pek çok alanda büyük projelere girişmesine neden olmaktadır. Havaalanının genişletilmesi, daha büyük kutlama alanlarının inşa edilmesi, hızlı trenlerin devreye sokulması, otopanlar yapılması bu projelerden bazılarıdır. Ayrıca bu süreç içerisinde kamusal mekânlarda ve kentsel alanlarda da hızlı bir özelleştirme süreci yaşandığı gözlenmektedir (Hamm-Neumann, 1996:127). Küreselleşme, bugün kentlerdeki yeniden yapılanmanın ve dünya ekonomik piyasasına eklemlenme süreci haline gelmiştir. Bugün pek çok kent yönetimi yönetim, güvenlik, eğitim, trafik, yenilik gücü, yaşam kalitesi, vergi ve harçlar gibi konular başta olmak üzere, kentsel alanlarda yoğun bir yeniden yapılanma sürecinin dışına çıkmak dışında kalmak sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin dışında kalmak anlamına gelmektedir. Bu nedenle, günümüzde pek çok kent yöneticisi bu süreçte kent yönetimini yeniden yapılandırma çabası içerisinde.

Küreselleşme sürecinde kentlerin yeni yüzyıla hazırlanmasında kuşkusuz kent yöneticilerinin yetenekleri, bilgi ve becerileri büyük önem kazanmaktadır. Çünkü belediye başkanları, kentleri lider özellikleri ve yönetme becerisi doğrultusunda geleceğe hazırlayacak ya da klasik yönetim anlayışını sürdürmeye devam edecektir. Belediye başkanının demokratik bir sistemde yurttaşlardan aldığı tepkiler, kentlerin yönetiminde ona büyük kolaylıklar sağlayacaktır. Belediye başkanının iyi bir yönetici ve iyi bir lider olması, yurttaşların verdiği tepkileri dikkate almasını gerekli kılmaktadır.

Burada kısaca, yerel düzeyde halk ile belediye başkanı bağlamında “iyi bir lider” ve “iyi bir yönetici” kavramına açıklık kazandırmak gerekir. Yurttaş ve belediye başkanı arasındaki ilişki, öncelikle liderlik bağlamında kurulmaktadır. En azından belediye başkanları seçilinceye kadar liderlik özelliği ön planda

olan; seçildikten sonra da liderlik özelliğine yöneticilik sıfatını da katan kişiler olarak düşünülebilir. Genel olarak liderlik denince, insanları belli amaçlara yönlendirmeye ikna etme yeteneği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, liderin insan ilişkileri ve grubu yönlendirme özellikleri ve onlara iş yaptırabilme yeteneği son derece önemlidir. Liderler genel olarak yurttaşların her hangi bir zorlama olmadan izledikleri kişilerdir (Doğan, 2001: 9). Belediye başkanlarının da seçimlerde yurttaşların özgür iradeleriyle belirlenmesi, onların liderliklerinin en önemli unsuru olarak kabul edilebilir. Bir liderde bulunması gereken özellikler, lideri çıkaran koşulların ve sorunların niteliği ile yakından ilgili olmakla birlikte; liderde genel olarak en azından şu özelliklerin bulunması gerekmektedir (Aktan, 2009):

- Vizyon: Liderin bütün resmi görevbilmesi, geniş bir bakış açısını ifade etmektedir.
- Güven: İnsanları bir arada tutarak sağlam ve esnek bir yapı ortaya çıkmasını sağlar.
- Katılım: İnsanların sahip oldukları düşünme ve çalışma gücünü çalıştığı kuruma aktarmasıdır.
- Öğrenme: Ömür boyu süren bir öğrenme sürecidir. Lider bu sayede kendisinin güçlü ve zayıf yanlarını tanır.
- Çeşitlilik: İnsanın sahip olduğu farklılıkları bilmek ve ona değer vermektir.
- Yaratıcılık: İnsanın yetenekleri ile yakından ilgilidir. İnsanın yaşamını kolaylaştırır.
- Dürüstlük: Her liderde olması gereken bir erdemdir.
- Topluluk: Her liderin yaşadığı topluma karşı bir sorumluluğunun olduğunun bilincinde olmasıdır.

Liderlik ve yöneticilik bir birine yakın kavramlar olmakla birlikte aralarında önemli farklar bulunmaktadır. Yöneticiliği farklı şekillerde tanımlamak mümkün olmakla birlikte, yönetici, yönetim sürecine aktif olarak katılan; planlama, organizasyon, liderlik ve kontrol süreçlerinde fiilen yer alan kişi olarak tanımlanabilir (Doğan, 2001: 5). Yöneticinin en önemli özelliği hiyerarşik bir sistem içerisinde yetki kullanabilmesidir. Bu özelliği nedeniyle yönetici, idare içinde üst basamaklar karşısında alt, alt basamaklar karşısında üst olarak görev yapar. Yöneticilik ve liderlik arasında farklar olmakla birlikte çoğu zaman bunların günlük yaşamda iç içe geçtiği de gözlenebilir. Ancak iyi bir yönetici her zaman iyi bir lider anlamına gelmemektedir.

Belediye başkanlığı işlevi de hem liderlik hem de yöneticilik özelliklerini bünyesinde barındıran ve yerel toplumla merkezi yönetim arasında önemli bir köprü görevi gören bir olgu olarak dikkat çekmektedir. Belediye başkanlarının, kentlerin geleceğe hazırlanmasında, yönetici-lider olarak büyük bir sorumlulukları bulunmaktadır. Yönetici-liderlerin sahip oldukları üstün nitelikler, kuşkusuz toplumun beklentileri ile yakından ilgili olup, toplumdan topluma farklılıklar gösterebilir. Bununla birlikte, toplumsal alanda demokratik ilkeler ne kadar

geçerli ise, toplumun, istediği lider profilini, seçimler yoluyla belediye başkanlığına getirebilmesi ancak o kadar olanaklıdır. Bu nedenle, belediye başkanı ve yurttaş ilişkilerinde yurttaşın yönetim sistemine katılımı önemlidir.

IV. NİĞDE'DE YURTTAŞLARIN BELEDİYE BAŞKANINDA BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLERE İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Gelişmiş demokrasilerde kentlerin yönetiminde en etkili kişinin belediye başkanları olduğu söylenebilir. Başkanlık makamı dışında kalan diğer organların genelde ikincil bir konumda algılandığı, hatta halkın bu organların varlığından yeterince haberi bile olmadığı söylenebilir. Belediye başkanının bu statüsü ve kent yönetiminde üstlendiği önemli rol, başkanda bulunması gereken niteliklerin neler olduğu ya da yurttaşların belediye başkanını ne tür özellikleriyle görmek istedikleri üzerine araştırma yapmayı zorunlu kılmaktadır. Bu tür araştırmalar, bir yandan yerel yönetim seçimlerinde yurttaşların oy verirken hangi ölçütlerle hareket etmeleri gerektiği noktasında yol gösterici olabileceken, diğer yandan Belediye Başkanlığı düşünenlerin de hangi özelliklerini öne çıkaracakları veya geliştirecekleri yönünde onlara fikir verecektir.

A. ARAŞTIRMANIN AMACI VE VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırma, Niğde'de 2008'in Aralık ayında yapılarak, 2009 yerel seçimleri öncesinde halkın Belediye Başkanında görmek istediği özellikleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaca uygun olarak elde edilen veriler, Niğde Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan hemşehrilere standart bir anket formu uygulanarak sağlanmıştır. Araştırma bulgularına esas teşkil edecek bilgiler, 330 kişiye standart anket soruları yöneltilerek elde edilmiştir. Ancak anket formlarından 30'u gerekli özen gösterilmeden doldurulması, eksik bilgi içermesi gibi nedenlerle değerlendirme dışı tutulmuştur. Kalan 300 anket, SPSS 13.0 yardımıyla incelenmiş ve gerekli istatistik teknikleriyle analiz edilmiştir.

B. ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI

Araştırma, Niğde Belediyesi sınırları içindeki 18 yaş üzeri Türk vatandaşlarıyla yapılmıştır. Araştırmanın Türkiye genelindeki kent belediyelerinde veya en azından Niğde il sınırları içinde yer alan kent belediyelerinde yapılmamasının nedeni, maliyet ve zaman kısıtının yanı sıra, her belediyenin mali ve idari bakımdan özerk olması ve her kentin, genel sorunlara ek olarak kendine özgü sorunlara, özelliklere, fırsatlara ve tehditlere sahip olmasıdır. İdari ve mali özerklik, Belediye Başkanına, kent sorunlarına çözüm üretirken belli ölçüde serbestlik kazandırmakta ve kendi liderlik yeteneklerini göstermesine fırsat tanımaktadır. Bu da aslında her kentin kendine özgü bir lider profilinin söz konusu olabileceğini göstermektedir. Yine belediye hizmetlerinden 18 yaşın üstündeki hemşehrilerin yanı sıra, bu yaşın altındakiler ve hemşehri olmayanlar ile yabancılar da yararlanmaktadır. Ancak 18 yaşın altındakilerin ayırt etme gücünün tam olmaması ve siyasi haklara sahip olmamaları, bu grubu araştırma kap-

samı dışında tutmayı gerektirmiştir. Siyasal haklardan yararlanamama, hemşehri dışındakileri araştırma kapsamının dışında tutmanın da nedenini oluşturmaktadır.

C. ANA KÜTLE VE ÖRNEK KÜTLENİN BELİRLENMESİ

Niğde Merkez İlçe sınırları içerisinde yaşayan 18 yaşını doldurmuş ve oy verme hakkına sahip toplam nüfus, araştırmanın ana kütesini oluşturmaktadır. Bu araştırma, tesadüfi olmayan örnekleme yönteminden kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen, 330 kişiyle Niğde’de gerçekleştirilmiştir. Örnek birimlerinin seçiminde tesadüflükten uzaklaşılması, araştırma sonuçlarına temkinli yaklaşılmasını gerektirmektedir. Bu durum, araştırmanın bir kısıtlılığını oluşturmaktadır.

Örnek büyüklüğünün belirlenmesinde; uygulamada değişik ana kütle büyüklükleri ve farklı tolerans düzeyleri için belirli güven sınırları ve belirli ana kütle varyansı varsayılarak geliştirilen, hazır tablolar kullanılmıştır. Örneğin % 95 güven sınırlarında ve 0,21 varyans için ana kütle büyüklüğü 50.000 ve 100.000 olduğunda % 5 yanılma payında örnek büyüklüğü 321 olarak hesaplanan tablolardan yararlanılmıştır (Kurtuluş, 1998: 236). Niğde’de seçmen sayısının 2004 yerel seçimleri itibariyle 51.181 ve oy kullanan seçmen sayısı 37.160’dır (tuik.gov.tr, 2009). Kurtuluş’un (1998) ana kütle-örnek büyüklük olarak kabul ettiği sınırlar içerisinde kalmaya dikkat edilmiş ve bu amaçla 330 kişiyle anket yapılmıştır. Ancak 30 anket, yukarıda belirtilen nedenle değerlendirme dışı tutulmuş ve geri kalan 300 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik faktörlere, ikinci bölümde belediye başkanında bulunması gereken nitelikleri belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Değişkenleri ölçülebilir duruma getirmek ve cevaplayıcılara yeterli alternatif sunarak yanıtlama zamanını ve çabasını en aza indirmek için, tüm maddeler beşli Likert tipi ölçek formatında hazırlanmıştır.

D. ARAŞTIRMA BULGULARI

1. Ankete Katılanlara İlişkin Demografik Bilgiler

Ankete katılanların belediye sınırları içindeki her kesimi temsil edebilmesi için dengeli bir dağılım göstermesi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede anketi uyguladığımız kişilerin demografik dağılımına göz attığımızda cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim, gelir ve meslek itibariyle nasıl bir dağılım sergiledikleri Tablo (1)’de yer almaktadır. Buna göre, cinsiyet bakımından ankete katılanların %37’si (111 kişi) bayan, %63’ü (189 kişi) erkektir. Ankete katılanların büyük ölçüde 18-45 yaş arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Tablo (1)’de ise, 18-30 yaşları arasında olanların %42 ile en kalabalık grup olduğu görülmektedir. 31-45 yaş arası %33,7; 46-60 yaş arası olarak %18,3 ve 61 yaş ve üstü

2. Araştırma Bulgularının Analizi

Tablo (2) ankete katılanların belediye başkanını seçerken hangi faktörlere, ne düzeyde öncelik verdiklerini göstermektedir. Beşli Likert ölçeğine göre 4,72 ile ankete katılanların belediye başkanında birinci derecede aradıkları özellik güvendir. Güven, insanları bir arada tutarak sağlam ve esnek bir yapı ortaya çıkmasını sağlar. Belediye başkanı hemşehrilerine karşı her zaman samimi olmak zorundadır. İnsanlar arasında sürekli mesafeler koyan bir liderin toplumun duygu ve düşüncelerini anlamasına olanak yoktur. Diğer bir anlatımla lider, farklı sosyal ve kültürel anlayışa sahip insanlarla da iletişim kurabilen ve onların güvenini kazanabilen kişidir.

Güven aynı zamanda liderin sözleri ile davranışları arasında bir tutarlılık beklentisini anlatmaktadır. Ankete katılanların, belediye başkan adaylarından en çok “güven” beklentileri, bize göre, son derece anlamlı bir sonuçtur. Çünkü ülkemizde siyasetin son derece büyük vaatlerle yapıldığı, hatta bu vaatlerin zaman zaman Türkiye’de insanların özlemlerini sömürme noktasına varacak kadar ileri götürüldüğü görülmektedir. Bu nedenle belediye başkanlarının kente ilişkin projeleri ne kadar uygulanabilir nitelikte ise, o kadar güven verici, ne kadar uygulanamaz nitelikte ise o kadar güven sarsıcı bir lider profili ortaya konmuş olacaktır. Pek çok belediye başkanı, seçilene kadar büyük vaatlerde bulunmakta, ancak iktidar süresince çoğu zaman bu vaatlerini unutmaktadır. Seçilmişlerin bu tutumu nedeniyle seçmenlerde liderlere karşı ciddi bir güven bunalımı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2: Başkan Adayında Aranılan Nitelikler

NİTELİKLER	BEŞ ÜZERİNDEN PUANI
Güvenilirliği	4,72
Ahlaki Karakteri	4,68
İleri Görüşlülüğü	4,65
Belediyecilik Deneyimi ve Bilgi Birikimi	4,63
Çalışma Ekibi	4,53
Konuşma Tarzı ve İkna Yeteneği	4,51
Öğrenim Durumu	4,51
Kente İlişkin Projeleri	4,47
Siyasi Tecrübesi	4,46
Karizması	3,82
Mesleği	3,81
Dış Görünüşü	3,60
Yaşı	3,31
Partisi	2,97
Cinsiyeti	2,95

Likert ölçeğinde 4,68’le ikinci sırada ahlaki karakter yer almaktadır. Ahlak kavramı topluma ve zamana göre değişiklik gösteren bir kavramdır. Ahlak bi-

reylerin yaşadıkları dönemde geçerli olan törelere uygun davranışlar ve yasaların bütününden oluşan kurallardır (Akarsu, 1997: 25). Diğer bir anlatımla ahlak, bir kişinin, bir grubun ya da halkın belli bir tarihsel dönemde yaşamına giren ve eylemlerini yönlendiren, inanç, değer, norm, yasak ve tasarımlar topluluğu ve ağı olarak kabul edilebilir (Özlem, 2004: 18). Bu tanıma göre, toplumda yerleşik bir âdetin dışında davranışta bulunmak ya da yasalara uymamak da ahlak kurallarının dışına çıkmak anlamına gelmektedir. Aslında güvenilirliğin bir uzantısı olarak kabul edebileceğimiz ahlaki karakter kavramı, belediye başkanlarının yönetimi sırasında başta hukuk kuralları olmak üzere, yönetimin kural ve ilkelerine uyması, yapması gereken yönlendirme ve denetim işlerini aksatmadan zamanında yapması olarak kabul edilebilir. Bu ise belediye başkanının yönetme becerisiyle yakından ilişkilidir.

İleri görüşlü olmak kavramı, bugünkü verilerden yola çıkarak geleceğe ilişkin isabetli tahminlerde bulunmak ve buna göre hazırlık yapmak anlamına gelmektedir. Tablo (2)'de görüldüğü üzere, ileri görüşlülüğün Likert değeri 4,65 olarak belirlenmiştir. Bu da ankete katılanların ileri görüşlülüğe büyük önem verdiklerini göstermektedir. Ancak bir liderin ya da yöneticinin ileri görüşlü olabilmesi için mutlaka yeterli düzeyde bilgi birikimine sahip olması gereklidir. Çünkü bilgiyi, yöneticiye, karmaşık sosyo-ekonomik ilişkiler yumağının getirdiği karmaşa içinde yön gösterici bir unsur olarak düşünmek gerekir. Başkan, bilgiyi ne oranda içselleştirmiş ise, geleceğe ilişkin tahminler ve alınan kararlar da o oranda isabetli olacaktır. Bu nedenle, ileri görüşlü olma ile kazanılan bilginin ve bilgiyle ilişkili olan unsurların, örneğin eğitimin, yakından ilişkili olduğu söylenebilir. Buradan hareketle belediye başkan adaylarının aldığı eğitimin, hem kentin geleceği, hem de kişilerin seçilme şansı için büyük bir avantaj sağlayacağı düşünülebilir.

“İleri görüşlü olma” konusunda önemli bir faktör olan “eğitim”in, Türkiye’de belediye başkanlarının niteliklerinde belirleyici bir unsur olarak öne çıktığı söylenemez. Diğer bir ifadeyle, Türkiye’de başkanlar düşük bir eğitim profiline sahiptir. Ülkemizde belediyelerin büyük çoğunluğunun küçük belediye olması, burada yaşayanların eğitim olanaklarının sınırlılığı ve yüksek eğitimli kişilerin genelde kentlere göç etmesi gibi çeşitli nedenlerden dolayı ilkokul mezunu belediye başkanlarının sayısının oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Oysa sınırlı eğitim almış bir liderin, ileri görüşlülüğünün de sınırlı olması kaçınılmazdır. İleri görüşlülük, aslında sadece belediye başkanları için değil, her kademedeki bulunan yöneticiler için de gerekli bir niteliktir. Ancak bu niteliğe sahip bir belediye başkanıyla kentler, sosyal ve ekonomik yönden gelişme şansı bulabilir. Oysa, belediye işlerinin her geçen gün giderek daha teknik ve karmaşık bir konu haline gelmesine karşın, belediye başkanları söz konusu karmaşık sorunların üstesinden gelebilecek yeterli bilgi birikimine ve deneyimine sahip olmaktan uzaktır.

20. yüzyılın en önemli özelliklerinden biri, kamu hizmetlerinde çeşitlenmenin artmasıdır. Bu çeşitlenmeye bağlı olarak yerel yönetimlerin üstlenmiş oldukları hizmetler nitelik ve nicelik açısından değişime uğramıştır. Hizmet Çoğulculuğu olarak da adlandırılan bu durum, belediyelerin altyapı hizmetlerinden sosyal yardım hizmetlerine kadar çok geniş bir alanda yeni görevler üstlenmesine neden olmuştur. Üstelik bu görevlerin bir kısmı ekonomik, toplumsal, hukuksal ve teknolojik özellikleri nedeniyle son derece karmaşıktır (Keleş, 2006:38). Bu karmaşık yapı karşısında yüksek okul eğitimi almış belediye başkanları bile zorlanmaktadır. Bu nedenle yeterli eğitimi almamış ve sınırlı bilgi birikimine sahip belediye başkanlarının belediyecilik konusuna hakim olmalarının son derece zor olacağı söylenebilir. Nitekim pek çok belediye başkanının dünyada belediyecilik ya da kentleşme konularında ortaya çıkan yeni gelişmeleri izleyemedikleri bilinmektedir (Keleş, 2006: 255-256).

Konuşma tarzı ve ikna etme kabiliyeti gibi unsurların, ankete katılanlardan, beş üzerinden 4,51 gibi oldukça yüksek bir puan aldıkları görülmektedir. Aslında bu kavramlar iletişim kavramı altında incelenebilir. Bu çerçevede iyi bir liderin, seçmenle kolaylıkla diyalog kurabilen, iyi bir iletişim uzmanı olduğu söylenebilir. Çünkü hem liderin, kendisini topluma anlatması hem de toplumun, liderin çevresini tanınması açısından iletişim son derece önemlidir. Şu söylenebilir ki, lider özelliğine sahip insanlar, iyi bir dinleyici olduğu kadar kendisini başkalarının yerine de koyabilen kişilerdir. Liderler, pek çok kanaldan elde ettikleri bilgileri işleyip, bunları önem derecesine göre sınıflandırabilme becerisi gösterirler. Bu verilerin ışığında, lider, halkın isteklerine ve davranışlarına göre tepki verebilenidir. Lider ve yurttaş arasında birlikteliğin oluşturulabilmesi ve coşkunun yaratılabilmesi, kurulacak iyi bir iletişime bağlıdır (www.eylem.com, 2009; www.liderlikokulu.com, 2009).

Başkanın dış görünüşü ya da imajı da toplumla kuracağı iletişimde önemli bir unsur olarak kabul edilebilir. Bu özelliğin, yurttaşların, başkan adaylarını belirlemede ne kadar etkili olduğu konusundaki soruya verdikleri cevabın Likert değeri 3,60 olarak belirlenmiştir. Belediye başkanlığı gibi yurttaşlarla sürekli yakın ilişkide olmayı gerektiren bir mesleğe seçilmek ve seçildikten sonra, adayın gerek fiziki gerekse başka açılardan olumsuz bir imaj bırakmaması gerekir. İletişimin ilk adımında dış görünüşün verdiği olumlu izlenimlerle başladığı kabul edilebilir. Örneğin, yöresel kıyafetleri giymek nasıl seçmenlere verilen iyi bir mesaj ise, aykırı kıyafetleri giymek de aynı şekilde son derecede kötü bir mesaj olabilir. Bu nedenle dış görünüşün, yurttaşların lideri benimsemesinde önemli bir faktör olduğu ve liderle yurttaş arasında iletişimin başlaması ve sürdürülebilmesi için gerekli olduğu söylenebilir. Bilindiği gibi liderlik, "bireyler tarafından gerçekleştirilen ve diğer bireylerle ortaklaşa yaratılan, vizyona dönük olarak bir araya gelme, istekli ve coşkulu olarak ortak hedefleri benimseme ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için kişinin bütün gücüyle katkıda bulunmasını sağlayan enerjik bir süreç" (www.eylem.com) olarak tanımlanmaktadır. Bunun

için liderlerin istek ve coşku ile kişileri bir arada tutabilmesi için, başta iyi bir dış görünüş, konuşma yeteneği ve kitleleri peşinden sürükleyecek ikna kabiliyetine sahip olması gerekir.

İletişim sadece liderle yurttaş arasında değil, aynı zamanda yurttaşların kendi aralarında da örgütlenme olanağını sağlamaktadır. Her şeyden önce de yurttaşlar yerel topluluklar halinde kendilerini ifade etme, sorunlarını kamuoyuna duyurma olanağına kavuşmuşlardır. Yerel demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan iletişim, yerel toplulukta “biz” kimliğinin gelişmesine de olanak sağlamaktadır. Böylece yerel demokrasi, bölgesel iletişim altyapısına bağlı olarak yerel kimliklerin öne çıkmasını sağlamaktadır (Jarren, 1998: 277). Bu süreç içerisinde bölgesel düzeydeki liderin iyi bir iletişim kurması yanında, karizmadan eğitime, hitabet sanatındaki yeteneklerinden dış görünüşüne kadar pek çok faktör önemli rol oynamaktadır. Şimdi bunlardan karizma, dış görünüş ve imaj konusunu özet olarak ele alalım.

Toplumsal liderlerin bir diğer özelliği, genellikle karizmatik niteliklere sahip olmalarıdır. Her ne kadar karizmanın oluşumunda farklı öğeler rol oynuyor ve bu nedenle, karizma, farklı anlamlarda kullanılıyorsa da, kavramı literatüre kazandıran Max Weber, onu “yetki” anlamında kullanmıştır. Weber yetkiyi geleneksel, karizmatik ve ussal-yasal olarak üç kaynağa bağlamıştır. Karizmatik yetkiyi diğerlerinden ayıran en önemli unsur, lider ya da yöneticide olağanüstü yeteneklerin olduğuna inanılmasıdır (Kılınç, 2009). Karizmanın lidere önemli bir avantaj sağladığı gerçek olmakla birlikte, bu olağanüstü yeteneklerin zaman zaman gösterilememesi yurttaşlar arasında hayal kırıklığına, hatta tepkilere yol açabilir. Bu nedenle, karizmanın, liderin diğer yetenekleri ile desteklenmediği sürece, modern toplumda işe yaramayacağı söylenebilir. Ankete katılanların, seçilecek kişide karizmatik bir özellik arayıp aramadıkları konusuna verdikleri cevap, Likert ölçeğine göre 3.82 olarak ortaya çıkmıştır. Buradan da ankete katılanların, belediye başkanının, kentlerin sorunlarını çözmeye yetenekli bir kişi olmasını istedikleri anlaşılmaktadır. Kastedilen yetenek, kuşkusuz kent konusunda gerekli bilgi ve beceriye sahip olma şeklinde düşünülmelidir. Sorunları çözmeye gerekli bilgi ve beceri genellikle bu konuya yakın meslekleri akla getirmektedir. Nitekim ankete katılanların belediye başkanının mesleğine verdikleri önemle (3.81), karizmaya verdikleri önemin bir birine çok yakın olması, karizma ve meslek arasında yakın bir ilişki kurulduğu şeklinde yorumlanabilir.

Belediyecilik deneyimi ve bilgi birikimi, yapılan işlerin daha hızlı ve yanlışsız yapılmasını sağlayan önemli bir faktördür. Ankete katılanların seçilecek belediye başkanında deneyim ve bilgi birikimi istediklerini 4,63'lük Likert değeri de desteklemektedir. Gerçekten yeni seçilen pek çok belediye başkanı, uzun bir süre sistemin işleyişini öğrenmekle meşgul olmaktadır. Bu da kaçınılmaz olarak yönetimde etkinliği azaltmaktadır. Ancak deneyim konusunun bu avantajına karşın, yeniden seçilmenin heyecanını azaltabileceği de düşünülebilir. Yeni seçilen belediye başkanının kendini ispatlama çabası belediyeye bir canlılık

kazandırabilecektir. Bu nedenle yeni olmanın da deneyimli olmanın da kendine göre avantajları bulunmaktadır.

Cinsiyet, beşli Likert ölçeğine göre, 2,95'le seçmenlerin en az önem verdiği bir faktör olarak dikkat çekmektedir. Kadınların toplumsal yaşamda dışlandığı ülkelerin açık bir şekilde geri kalmış ülkeler olması tesadüf olmasa gerekir. Çünkü kadınların iş hayatında olmaması, ülkenin hem üretim potansiyelini hem de beyin gücünü azaltmaktadır. Ankete katılanların cinsiyet ayrımını diğer faktörler içinde en alt düzeyde dikkate alması her ne kadar sevindirici olsa da, bunun yanıltıcı olduğunu kabul etmemiz gerekir. Çünkü ülkemizde kadın belediye başkanlarının sayısının son derece sembolik oranlarda olması¹, hala erkek egemen bir toplum olmanın en önemli göstergesidir. Birçok seçimde genel olarak kadın adayların daha seçilme sürecinin başında kendi partilerince elendiği bilinmektedir. Diğer yandan, kadınların sosyal ve ekonomik durumlarının erkeklere göre daha dezavantajlı olduğu; yüksek mevkilerde erkek egemenliğinin belirgin olduğu ve bu nedenle erkeklerle rekabet edemedikleri söylenebilir.

Tablo 3: Belediye Başkan Adayının İktidar Partisinden Olmasının Verilecek Oyu Etkileme Durumu

ETKİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Kesinlikle etkilemez	159	54
Etkilemez	33	11
Ne etkiler ne etkilemez	35	12
Etkiler	32	11
Çok etkiler	34	12
Toplam	293	100

Diğer taraftan Tablo (3)'de ankete katılanların %54'ü başkanlık seçimlerinde adayın iktidar partisinden olmasının verilen oyların yönünü kesinlikle etkilemeyeceğini, %11 ise etkilemeyeceğini bildirmiştir. Çok etkiler ve etkiler diyenlerin oranı ise %22 olmuştur. Bu oranın oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Ne etkiler ne etkilemez şekilde cevap veren %12'lik oranın bir kısmı da seçimlerde etkiler diyenlere dahil olacaktır. Bu durum iktidar partisi olarak seçimlere girmenin büyük bir avantaj sağladığını açıkça göstermektedir. Seçmenlerin iktidar partisinden yana olmalarının nedeni, belediyeden daha çok kamu hizmeti alacağı beklentisi, belediyenin iktidarın bağışlarından ya da çeşitli yar-

¹ Türkiye, Avrupa Konseyi'nin konuyla ilgili raporunda, kadın milletvekili sayısında 42 Avrupa ülkesi arasında sondan dördüncü sırada geliyor. Verilere göre Türkiye'de kadın milletvekili oranı yüzde 9,1. Türkiye, kadın bakan konusunda ise Avrupa'nın en yoksul ülkeleri arasında. Tek bir kadın bakana sahip olan Türkiye'nin, bugün bu alanda gerisinde sadece Azerbaycan, Bosna-Hersek, Monako, Karadağ ve Romanya var. Türkiye, kadın belediye başkanı sıralamasında da, 42 Avrupa ülkesi arasında sondan dördüncü. Türkiye'deki 3 bin 225 belediye başkanının sadece 18'i kadın. Bir diğer deyişle, kadın belediye başkanı oranı yüzde 0,6. Türkiye, kadın belediye meclisi üye sayısında da Avrupa sıralamasında sondan üçüncü durumda. (<http://www.turkforum.net/showthread.php?t=1108614880>, erişim: 10.08.2009).

dımlarından kolay yaralanabileceği inancı, belki de en önemlisi kişilerin iktidar partisinden olmak psikolojisinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Tablo 4: Başkanın İktidar Partisinden Olmasının Kentin Gelişme Düzeyini Etkilemeye Olan İnanç

ETKİLEME	FREKANS	YÜZDE (%)
Kesinlikle etkilemez	64	22
Etkilemez	30	10
Ne etkiler ne etkilemez	44	15
Etkiler	69	24
Çok etkiler	85	29
Toplam	292	100

Tablo (4)'te de görüldüğü üzere, ankete katılanların, belediye başkanının iktidar partisinden olmasının, kentin gelişimini etkilediğine inanların oranı %53'tür. Başkanın iktidardaki partiden olması durumunda kentin gelişimine etkisi olmayacağını söyleyenlerin oranı ancak %32'de kalmaktadır. Ne etkiler ne etkilemez diyenlerin oranı ise %15'te kalmıştır. Bu oranlar, yurttaşların iktidarda olanların iktidarın olanaklarından daha çok yararlandıklarına inandıklarını göstermektedir. Yardım ve bağışlar, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında kaynakların paylaşımında, yerel yönetimlere giderleri ile orantılı bir kaynak ayrılmadığında devreye girmektedir. Aslında bu bağış ve yardımların, merkezi yönetimin yerel yönetimlere vermiş olduğu bir lütuf olarak düşünülmemesi gerekir. Ancak yurttaşlarda yardım ve bağışların merkezi yönetimce objektif kriterlere göre dağıtılmadığı yönünde çok güçlü bir kanaatin bulunduğu görülmektedir. Nadaroğlu, merkezi yönetimden yerel yönetimlere yapılan bağışların ve yardımların koşulları ve ölçütleri ayrıntılı bir şekilde belirlenmediği sürece, yardımların dağıtımında siyasi faktörlerin devreye girmesinin kaçınılmaz olduğunu belirtmektedir (1998: 95). Ankete katılanların Türkiye'de her iktidar döneminde yaşanan sıkıntıları dile getirdiği söylenebilir.

SONUÇ

Anket sonuçlarına bakıldığında (Tablo 3), beşli Likert ölçeğine göre 4,72 ile ankete katılanların belediye başkanında birinci derecede aradıkları özellik güven ve 4,68'le ikinci sırada ahlaki karakter yer almaktadır. Bu iki değer bir biriyle doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Pek çok düşünür tarafından demokrasinin okulu olarak kabul edilen yerel yönetimlerde yurttaşların güven beklentisi oldukça anlamlıdır. Çünkü demokrasi kuralları olan ve tarafların bu kurallara uyması ile yetkin olan bir sistemdir. Doğal olarak taraflar arasında makul bir güvenin olması gerekir. Çünkü yurttaşlar belli bir süre için kentin yönetimini belediye başkanına devretmektedir. Bu nedenle yerel yöneticilerin bilgi ve becerileri yerel topluluk açısından büyük önem taşımaktadır. Belediye başkanlarında bulunması gereken niteliklerin önemi dolayısıyla; yerel halk, kentsel sorunlar için çözüm üreten ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunabilen

yönetici/belediye başkanı istemektedir. Çünkü küreselleşme süreciyle birlikte daha önceleri ülkeler ve büyük şirketler arasında yaşanan rekabet, artık kentler arasında da yaşanmaya başlamıştır. Kuşkusuz bu rekabette başarılı olmanın şartlarından biri belediye başkanlarının nitelikleri ise, diğeri de yurttaş ile yerel yöneticiler arasında işbirliği olanaklarının yaratılmasıdır. Her şeyden önce yurttaşların ve yerel yöneticilerin birbirini anlayabilmeleri, bir birlerinin hassasiyetini bilmeleri son derece önemlidir. Ancak orta büyüklükte kentler kategorisinde yer alan Niğde’de seçmenle seçilenler arasında en önemli sorunun güven olması dikkat çekmektedir. Aslında güven sorunu, gerek ulusal gerekse yerel ölçekte Türkiye’de zaman zaman karşımıza çıkmaktadır.

Yurttaşların yerel yöneticilere karşı beklentileri arasında güven duygusunun ilk sırada yer almasının, seçim öncesi ve seçim sonrası belediye başkan adaylarının izlemiş oldukları yöntemle doğrudan ilgili olduğu söylenebilir. Her şeyden önce belediye başkan adaylarının belirlemede sistemden kaynaklanan antidemokratik uygulamalar başta olmak üzere pek çok unsur rol oynamaktadır. Diğer yandan, adayların kentleri geliştirecek ciddi plan ve projelerden yoksun olması, var olanların ise, uygulanabilirliğinin kuşkulu olması, yurttaşların seçim sürecinde adaylar arasında tercih yapmasında sıkıntıya neden olmaktadır. Siyasi partiler belediye başkan adaylarını belirlerken, çoğu zaman adayın bilgi ve becerileri göz ardı edilerek, daha çok popüleritelerini ya da parti içindeki nüfuzlarını dikkate aldıkları bilinmektedir. Doğal olarak bu süreç yurttaşlar arasında bir hoşnutsuzluğa yol açmaktadır.

Belediye yönetiminin ve başkanlarının seçim sonrası ortaya koydukları uygulamalar da yurttaşlar arasında güven erozyonuna neden olmaktadır. Özellikle kentin sorunlarının belirlenmesinde, bunların çözümüne yönelik izlenen politikaların belirlenmesi yurttaşlar arasında tereddütlere yol açmaktadır. Niğde gibi Anadolu’nun diğer kentleri genel olarak yatırımları kendisine çekebilmek için ne altyapıyı tam olarak halledebilmiş ne de farklı cazibe olanakları yaratabilmiştir. Çoğu kentlerin yerel halka verdikleri hizmet standartları sorgulanabilecek durumda olup, sağlıklı kentler sınıflamasına girmekten uzaktır. Üstelik bu kentlerin genel olarak 1990 sonrası gelişme eğilimine girmesine karşın, büyük kentlerde yapılan hatalardan ders çıkarmadıkları söylenebilir. Çünkü başta Niğde olmak üzere, bu kentlerde kentbilim ilkeleri çerçevesinde bir yapılaşmadan bahsetme olanağı bulunmamaktadır. Yolların darlığına, otopark sorununa, yeşil alanların yokluğuna karşın, yüksek katlı binaların çokluğu bu tip kentlerde bireysel çıkarlarla toplumsal çıkarlar arasında dengenin oluşturulmasında ciddi sıkıntıların yaşandığını göstermektedir. Diğer yandan sık sık plan değişiklikleri ile aynı caddede yer alan iki katlı binaların zamanla yıkılarak beş kata, daha sonra on kata dönüşmesi Falih Rıfki Atay’ın Çankaya adlı eserini akla getirmektedir. Bu gelişmeler 1980 sonrası yeterli bilgi birikimi, deneyimi ve ufku olmayan küçük belediyelere imar yetkilerinin devredilmesinin ne kadar isabetli olduğu konusunda kuşklar yaratmaktadır.

Ankete katılanların yerel seçimlerde parti ayrımı yapmadan sadece iktidar partisinin adayından yana oy kullanmayı tercih edenlerin oranının %28'e ulaşması ilginç bir tablo arz etmektedir. Bu oran seçim sonuçlarını etkileme açısından oldukça yüksektir. Yerel yönetimlerde yurttaşların bu oranda iktidar partisine oy verme eğiliminde olması, demokrasinin geleceği için endişe vericidir. Çünkü seçmenlerinin iradesinin sandığa özgürce yansıdığı konusunda ciddi şüphelerin doğmasına neden olmaktadır. İktidar partilerinin, yerel yönetimlerin yeterli bağımsız gelir kaynaklarına sahip olmamasını kendi lehine kullanmaya çalıştığı, yurttaşlara bu yönde telkinlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir anlatımla iktidardaki partiler, ülkenin gelir kaynaklarını kontrol etmelerini yerel yönetimler üzerinde baskı aracı olarak kullanmaktadır. Bu durum yerel yönetimlerin gelirlerinin daha sağlıklı bir yapıya kavuşturulması gerektiğini göstermektedir.

Yurttaşlar, elde edilen verilerden de anlaşıldığı gibi, belediye başkanlarının güven verici politikalar izlemelerini beklemektedir. Bunun için belediye başkanlarının demokratik eğilimlere ve katılımcı bir yönetim anlayışına sahip olması büyük önem kazanmaktadır. Çünkü bu anlayışa sahip olmadan yurttaşların yerel yönetimlere karşı güven duygusunu geliştirmek olanaksızdır. Güvensizlik, yurttaşların demokratik sisteme giderek daha çok yabancılaşmasına yol açacak kadar tehlikeli bir gelişmedir. Oysa toplumların başarısı yurttaşların yönetime katılımına bağlı olup taban demokrasisi ile yakından ilişkilidir. Yurttaşlar yönetime katılırsa, ancak o zaman yerel düzeyde bir sinerji yaratılabilir. Aksi durum, yurttaşların yaşadığı sorunları düzeltmez; daha da ağırlaştırır. O halde yurttaşların çeşitli platformları kullanarak yerel yönetimleri ve siyasal partileri katılımcı bir demokrasi yönünde değişime zorlaması demokratik sisteme uygun bir gelişme olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKARSU, Bedia; (1997), “Bilimsel Özgürlük ve Çevre Etiği”, **İnsan, Çevre, Toplum**, (Ankara: İmge Yayınları), ss.18-40.
- AKTAN, Can; (2009), “İnsan, Yönetim ve Liderlik”, İnternet Adresi: <http://www.canaktan.org/yonetim/insan-yonetim/liderlik.htm>, Erişim Tarihi: 15.01.2009.
- ARIKBOĞA, Erbay; Tarkan OKTAY ve Nail YILMAZ; (2007), **Yeniden Yapılanma Sonrasında Belediye Meclisleri: İstanbul Örneği**, Beta Yayınları, 1. Bası, İstanbul, 16s.
- BERGMANN, Eckhard; (1997), “Die Städte in der Bundesrepublik Deutschland - auf dem Weg zu einer nachhaltigen Stadtentwicklung?”, **Stadt mit Zukunft**, Dokumentation 6. Forum Haus auf der Alb, Bad Urach, Hrsg.: LpB, 120 S., ss.7-23.
- ÇUKURÇAYIR, Akif; (2006), **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Çizgi Kitapevi, Konya, 41s.
- DOĞAN, Selen; (2001), **Vizyona Dayalı Liderlik**, Philip &Richard's, İnsan Kaynakları Danışmanlığı, 9s.
- EREN, Veysel; (2008), “Devletin Yapısında ve İşlevlerinde Değişim-Yönetsel ve Siyasal Liberalizasyon-”, **Devletin Dönüşümü ve Yeni Dönem Kamu Yönetimi**, (Ed.) M. ÖZEL ve V. EREN, Çizgi Kitabevi, Konya, içinde, ss. 37-87.
- EROĞUL, Cem; (1999), **Devlet Yönetimine Katılma**, İmge Yayınları, Ankara, 275s.
- ERTÜRK, Hasan; (1996), **Çevre Bilimlerine Giriş**, Uludağ Üniversitesi Yayını, Bursa, 87s.
- EYLEM; (2009), “Liderlik Yetenekleri”, İnternet Adresi: <http://www.eylem.com/lider/wlidernit.htm>, Erişim Tarihi: 09.01.2009.
- GERAY, Cevat; (2001), “Yerel Yönetimler Açısından Demokrasi, Özerklik ve Halkın Katılımı Kavramları”, **Bilim ve Siyaset**, 1(2), Kış 2001, s.10-14.
- HAMM, Bernd ve Ingo NEUMANN; (1996), **Siedlungs-Umwelt- und Planungssoziologie**, Leske Budrich Verlag, Opladen, 111s.
- JARREN, Otfried; (1998), “Lokale Medien und kommunale Politik” **Kommunalpolitik**, Helmut Wollmann/Roland Roth (Hrsg), Bundeszentrale für politische Bildung, Schriftenreihe Band 356, Bonn, ss.274-289.

- KAASE, Max; (1995), "Partizipation", in: Dieter Nohlen (Hrsg); **Wörterbuch Staat und Politik**, (Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung), ss.521-526.
- KELEŞ, Ruşen; (2006), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, İstanbul, 38s.
- KILINÇ, Tanıl; (2009), "Karizmatik Liderlik: Tanımları ve Olumlu-Olumsuz Yönleri", İnternet Adresi: <http://www.merih.net/m2/lid/karizmatik.htm>, Erişim Tarihi: 23.01.2009.
- KURTULUŞ, Kemal; (1998), **Pazarlama Araştırmaları**, Genişletilmiş Altıncı Baskı, İÜ İşletme Fak. Yayın No:274, İşletme İktisadi Enst. Yayın No: 406, İstanbul, Avcıol Basım Yayın, 236s.
- LİDERLİK OKULU; "Liderlik Nedir?", İnternet Adresi: <http://www.liderlikokulu.com/article/liderlik-nedir>, Erişim Tarihi: 10.01.2009.
- MERİH, Kutlu; (2009), "Liderlik Bir Sosyal Kalitedir", İnternet Adresi: <http://www.merih.net/m2/lid/liderlik.htm>, Erişim Tarihi: 10.01.2009.
- NADAROĞLU, Halil; (1998), **Mahalli İdareler**, Beta Yayınları, İstanbul, 95s.
- ÖNEN, Yavuz; (1996), "Kentsel Mekan, Çevre, Çoğulculuk ve İnsan Haklarına Genel Bir Yaklaşım", **İnsan Çevre Kent**, Editör: Ferzan Bayramoğlu Yıldırım, Wald Y., İstanbul, 35s.
- ÖZEL, Mehmet; (2007), "Küreselleşme Sürecinde Kentler, 'Kentler Sistemi' ve Yerel Yönetimlerin Cazibe Merkezi Politikaları", **Küreselleşme Üzerine Notlar**, (Ed.) Oğuz Kaymakçı, Nobel Yayınları, Ankara, ss. 745-782.
- ÖZEL, Mehmet; (2008), "Devletin İşlevsel Dönüşümü ve Genel Kamu Yönetimi Üzerine Etkileri", **Devletin Dönüşümü ve Yeni Dönem Kamu Yönetimi**, (Ed.) M. ÖZEL ve V. EREN, Çizgi Kitabevi, Konya, içinde, ss.129-181.
- ÖZLEM, Doğan; (2004), **Etik – Ahlak Felsefesi** -, İstanbul: İnkılap Yayınları, 18s.
- PARLAK, Bekir ve Zahit SOBACI; (2005), **Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi**, Alfa-Aktüel Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul, 198s.
- STEFFEN, Karl-Heinz; (2001), **Das wirtschaftliche Handeln der Kommunen auf dem Prüfstand**, Reiner Hampp Verlag, München und Mering, 98s.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin; (2007), "Yerel Gündem 21'ler Yenilikçi - Düşünen Kentler ve Toplumsal İlişkiler", İnternet Adresi: http://www.izmir-yerelgundem21.org.tr/kazanc_kayip.htm, Erişim Tarihi: 29.08.2007.

TUİK; (2009), “Belediyelere göre 28 Mart 2004 Belediye Başkanlığı Seçimi sonuçları” İnternet Adresi: http://tuikrapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?secimdb2=&report=bel_basmec_2004.RDF&p_ill=51&p_tur=1&desformat=pdf&ENVID=secimEnv, Erişim Tarihi: 20.01.2009.

VOGELGESANG, Klaus; Ulrich LUBLING ve Ina-Maria ULBRICH; (2005), **Kommunale Selbstverwaltung**, E. Schmidt Verlag, 3. überarbeitete Auflage, Berlin, 350s.